

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

FAGLIG LÆSNING

TIDSSKRIFT FOR SKOLE OG HJEM

PETREA BRODERSEN 279
FRANS AF ASSISI

59

REDIGERET AF
JØRGEN BANKE OG S. P. FREDEBO
AUG. OLSENS BOGHANDEL KBHVN. HELLERUP

04.
Læsesalen

Erhvervsgeografi

ordnet efter Lande

af

Oluf Bøggild og G. Gruelund

I denne Bog, der er udarbejdet af Lektor Oluf Bøggild og Adjunkt G. Gruelund, giver Forfatterne en samlet Fremstilling af Erhvervsgeografien, saaledes at Læseren stadig er opmærksom paa, hvorledes det enkelte Lands Produktion er betinget af de naturlige Muligheder, samtidig med at der er lagt særlig Vægt paa Omtalen af den Produktion, som har Betydning for den internationale Handel, specielt Danmarks, hvorfor ogsaa Samfærdsels- og Transportmidler i alle vigtigere Lande er fyldigt beskrevet.

»Erhvervsgeografi, ordnet efter Lande« henvender sig i første Række til Handels-højskolerne, men afgiver med sine mange Figurer, Kortskitser og grafiske Fremstillinger i den brede og livlige Beskrivelse af Landene og deres Erhvervsliv en praktisk Haandbog for Geograflærerne.

7 Kr. 50 Øre
indb. 8 Kr. 50 Øre

Faas til Gennemsyn hos Deres Boghandler.

GYLDENDAL

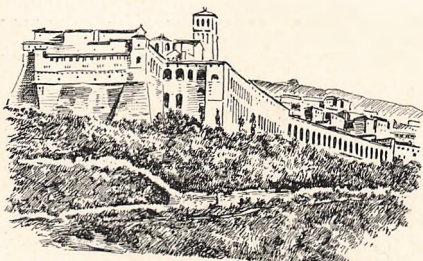
PETREA BRODERSEN

FRANS AF ASSISI

FAGLIG LÆSNING NR. 59

TIDSSKRIFT FOR SKOLE OG HJEM

SJETTE AARGANG — 9. HÆFTE

27.9
Br. 61
f

Redigeret af JØRGEN BANKE og S. P. FREDEBO

1933

INDHOLD:

	Side
Forord	3
Indledning	6
Frans af Assisi	7
Tiggermunkene	26

85
1937-38

FORORD.

Med dette lille Hæfte, der væsentligst er et kort Uddrag af Johannes Jørgensens Bog: *Den hellige Frans af Assisi*, vilde jeg gerne vække Børnenes Lyst til at læse om et Menneske, der havde de højeste Idealer og levede dem i Virkelighedens Verden. De, der faar Lyst til at læse fyldigere om Frans af Assisi, henviser jeg til ovennævnte Bog.

Jeg bringer herved Johannes Jørgensen min varmeste Tak, fordi han har læst, rettet og godkendt Manuskriptet.

P. B.

Frans af Assisi med Helgenglorie. Mærket af Kristi Nagler ses paa venstre Haand. Malet af Martini (1285—1344).
Findes i Underkirken i Assisi.

3 den ældste kristne Kirke levede alle for det Liv, som skulde komme, og for Lærens Udbredelse; men efterhaanden som Kristendommen vandt større Tilslutning, verdsliggjordes den. En dyb Længsel efter Ensomhed greb de frommeste, som saa trak sig tilbage og levede et Eneboerliv i stille Betragtning og uden Lyst til Arbejde. Lidt efter lidt sluttede Eneboerne (Eneboere = monachi = Munke) sig sammen i smaa Samfund paa afsidesliggende Steder (Indelukke = claustrum = Kloster) og valgte en Abbed, hvem de alle ubetinget adlød. De første Klostre opstod i Ægypten, hvad der var naturligt nok, da Ægypterne allerede i den gamle Religions Tid var kendt med saadanne Samfund.

I Aaret 529 grundlagde Benedikt af Nursia et Kloster paa Monte Casino i Mellemitalien. Han fastslog de kendte Klosterregler: Fattigdom, Kyskhed og ubetinget Lydighed og tilføjer *Arbejde*. Hermed kommer Munkevæsnet ind som den store Kulturskaber paa alle Omraader. „Lediggang er Sjælens Fjende” siger Benedikt, „Munkene maa ikke være tvære over at skulle leve af deres Hænders Arbejde ligesom Apostlene”.*).

Paludan-Müller har i sit Digt, Benedikt af Nursia

*) Se: Klostre og Munke. Fagl. Læsn. Nr. 52.

og hans Amme, fortalt smukt om den unge Benedikt, hans Længsel efter Ensomhed for i den at vinde Klarhed over de Midler, der kan føre ham til Maalet, som er sat ham af Gud. Maalet for ham er at frelse sit Folk — det romerske — fra Fornedrelsen og vise det „Livets Krone“, som han selv har set tindre i usigelig Glans.

Mange rige Klostre opstod i den følgende Tid. Store Jordegodser blev givet dem, fornemme Folk mente derved at sikre sig evig Salighed. Godset forblev i det store og hele under Klostret, da det var skænket til Klostrets Helgen. Ejeren er altsaa evig, Abbeden er kun Forvalter. Med disse Rigdomme og med det store Kulturarbejde, som udføres der, bliver Klostret det Sted, hvorfra der spredes Velgerninger ud til den Tids forpinte Menneskehed.

I Aarhundredernes Løb forfaldt Klostertugten; det samfundsnyttige Arbejde svandt ind, men det var dog fra Klostrene selv, Genfødselen atter kom og bragte deres Betydning for Samfundet til uanede Højder. Den udgik fra Klostret Cluny i Frankrig. Her skal endnu nævnes to franske Klostre, Citeaux og Datterklostret Clairvaux (Clara vallis = den lyse Dal), hvis store Stifter var Bernhard, „Europas altid vaagne Samvittighed“, Ærkebisp Eskilds nære Ven.

Disse Munkeordner fik fast Fod i Danmark, ikke mindst ved Eskilds utrættelige Energi. Klostre anlagdes i naturskønne Egne, og Munkenes Arbejde skabte Frugtbarhed rundt om. Paa Grund af deres store Magt og Rigdom paa Jordegods kaldtes Klostrene herhjemme Herreklostre. De mest kendte er Esrom, Sorø, Vitskøl, Tvis og Øm.

Omtrent samtidig fremstod to Tiggermunkeordner: Franciskanerne og Dominikanerne. Stifteren af den første er Frans af Assisi.

FRANS AF ASSISI.

Det er om en ydmyg Mand, der her skal fortælles, en Mand, der ved sin Ydmyghed fik Magt over en Verden, en Verden af Sjæle lige fra hans samtidige og ned gennem de Aarhundreder, der er gaaet siden hans Tid.

Det er Frans af Assisi — San Francesco, som hans Landsmænd kalder ham.

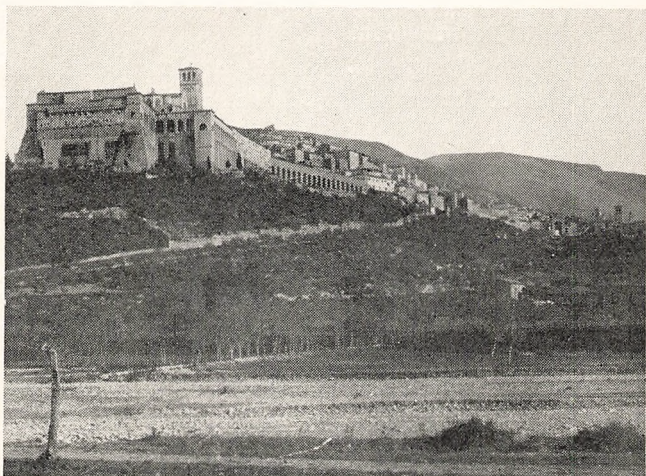
Man plejer at sige, at Idealet er det uopnaaelige. San Francesco lærer os, at Idealet er til for at virkeliggøres.

Hans Fødeby er Assisi i Umbrien i Mellemitalien, en lille ældgammel By med et Tempel fra den hedenske Tid; den ligger som tusinde andre italienske Byer opad et Bjerg med en afrundet kuplet Top; men Assisi har Appenninernes snehøje Bjerge, Monte Subasio, i Ryggen, og foran sig en stor Slette, som fortoner sig i blide Farver fjernt i Horizonten.

Naar man i vore Dage vandrer fra Sletten op imod Assisi, fængsles Øjet straks af en stor Bygning til venstre: det store Kloster, som i sin Tid blev nedlagt og brugt som Kostskole, men nu af den italienske Regering er givet tilbage til Franciskanerne. Kirken, San Francesco, bestaar af en Over- og en Underkirke, samt et Kapel under Underkirkens Kor, hvor San Francesco hviler. Underkirken er lav og mørk, men Overkirken er lys, og paa dens Vægge findes i 28 Billeder San Francesco's Liv gengivet saadan, som det fortaltes — rigt paa Legender — et lille Hundrede Aar efter hans Død, skildret af Maleren Giotto,*) der har forstaaet „den lille Fattige“ uden dog derfor at ville følge ham efter. Kirken bærer hans Navn og er — i Samklang med hans Sind — simpel i al sin Storhed. Men Fattigdommens He-

*) Den nyere Tidsforskning godtgør, at Billederne er malet af to eller flere Mestere.

rold, der gik bort fra en Hule, han havde beboet, da en af hans Disciple sagde: „Jeg var i din Hule og søgte dig“, fordi der *maatte* ikke være noget, der haldtes *hans*, — han vilde maaske heller ikke have kaldt San Francesco for *sin* Kirke.

Fotografi af Assisi, set fra Sletten, med Franciskanerklostret og Kirken „San Francesco“ oppe til venstre.

Francesco er født i September (26.?) 1182. Hans Fader, Bernardone, var Klædehandler og en meget rig Mand. Moderen Fru Pica, var fra Provence i Sydfrankrig og af adelig Slægt. Bernardone gjorde tit Forretningsrejser til Frankrig og har paa en af dem ført sin unge adelige Brud med til Assisi. Hun var lys og let af Sind, og Glæden over alt skønt i Naturen er Francesco's Arv fra Moderen. Markernes Skønhed, Vinhavernes Ynde, alt hvad der er lysteligt for Øjet, frydede ham.

Legenden fortæller, at Francesco blev født i Husets Stald; en fremmed Pilgrim kom før Fødselen og forlangte, at Fru Pica skulde flyttes fra sit pragtfulde Sovekammer, og saaledes fødtes Francesco som Kristus i en Stald. Den samme Pilgrim var til Stede ved Francesco's Daab, og endnu vises i Kirken Fodtrin, som Pilgrimmen har traadt. Pilgrimmen forudsagde ogsaa, at Drengen skulde blive et af de bedste Mennesker i Verden. Derpaa tegnede han et Kors paa den lilles højre Skulder og forsvandt for alles Øjne.

Moderen gav Drengen Navnet Johannes (Giovanni); men da Faderen, som havde været borte paa Forretningsrejse i Frankrig, kom hjem, forandrede han Navnet og kaldte ham Francesco = den franske, haabende at Drengen skulde blive en rigtig Franskmand i Væsen og Sæder. Andre mener, at Kammeraterne gav ham Navnet, fordi han fra lille var fortrolig med det franske Sprog.

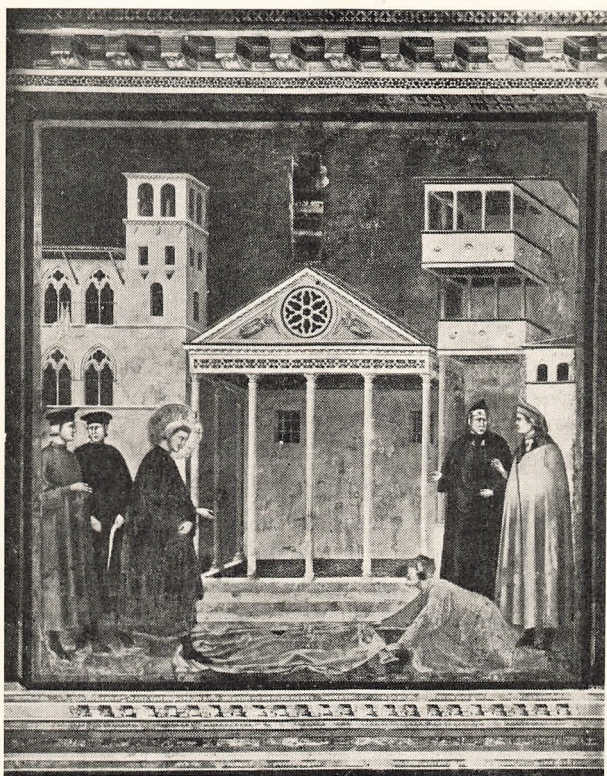
Francesco blev opdraget til Købmand og viste gode Anlæg, „endnu frækkere end sit Ophav“, men han var ikke sparsommelig, nej, han var ligefrem ødsel.

Francesco samlede hurtigt en Kreds af beundrende Venner og Kammerater om sig. De holdt Fester og gik syngende gennem Assisi's Gader og vækkede Borgerskabet sent om Aftenen, Francesco i Spidsen i straalende festlige Klæder, syngende de franske Folkeviser, drømmende sig at være en af Kong Arthurs Riddere fra det runde Bord (en gammel fransk Sagndigtning). Faderen var stolt af sin Søn og foreholdt ham kun i vage Vendinger hans Ødselhed, som: „man skulde tro, Du var en Adelsmands Søn og ikke Søn af en jævn Købmand“. Moderen havde et stille Haab om, at han nok engang skulde forandre sig; hun kendte ham til Bunds. Hans Karakter var ren,

og Vennerne vidste nok, han ikke taalte Raaheder af nogen Art. Det eneste, som gjorde hans Forældre ondt, var, at han hang saa meget ved Vennerne, at selv om han sad til Bords hjemme, rejste han sig, saa snart der kom Bud fra dem, løb ud, lod Maden staa og kom ikke igen.

Beundringsværdig var han over for de fattige; hans Ødselhed strakte sig ogsaa til dem. Engang da der var mange Mennesker i Butiken, og han havde travlt, afviste han en Tigger; det glemte han aldrig og lo-vede fra da af at give til alle, som bad om noget i Guds Navn, som italienske Tiggere plejer at sige, hvis de da ikke — navnlig i Assisi — beder om noget i San Francesco's Navn. En Følge af Francesco's Godhed var, at en halv- eller helgal Fyr, som færededes i Gaderne, hver Gang han mødte Francesco, tog sin Kappe af, bredte den paa Jorden og raabende: „Fred og alt godt!“ bad den unge Mand gaa hen over den, en Begivenhed, som Giotto har foreviget paa et af Billederne i San Francesco.

Francesco's Ridderdrømme blev halvt om halvt til Virkelighed, da han var 17 Aar. En Strid mellem Assisi og dens mægtige Nabo, Perugia, bragte ham i Kamp og i Fængsel, men paa Grund af hans adelige Optræden fik han Lov til at dele de adeliges Kaar. I et Aar sad han i Fængsel og forbavsede sine Medfanger ved sin stadige Munterhed, og naar hans glade Sange irriterede de gnavne, sagde han: „Ved I da ikke, at en stor Fremtid venter mig, og at hele Verden engang skal falde ned og tilbede mig“. Til sidst fik han Bugt selv med den mest gnavne og hovmodige, der paa Grund af sit Væsen ingen Venner havde blandt Kammeraterne, og fik ham optaget i Kredsen. Hvor Francesco førte an, maatte ingen staa udelukket!

Frans hyldes af en sindssyg, som, hver Gang han møder Frans, breder sin Kappe for hans Fødder. — Giotto (1266—1337). Billedet findes i Overkirken i Assisi.

Samværet med de adelige befæstede Francesco's Kærlighed til adeligt Liv og Idræt, og i Aarene efter Fangenskabets styrtede han sig ind i en Hvirvel af Fester og Fornøjelser, indtil han i sit 23. Aar fik en haard Sygdom, som han kun langsomt overvandt, og som kort efter bringer Omslaget i hans Liv. Ikke straks!

Johannes Jørgensen, som med megen Forstaaelse har fortalt om Francesco, digter en smuk lille Fortælling om ham, da han efter sin Sygdom atter skal ud. Francesco ligger en tidlig Morgen bag lukkede Skodder og tænker paa Lyset, der skal vælde ind, naar Moderen kommer og aabner Vinduerne, og ser for sig alt det Liv derude, som han atter glæder sig til at leve med i. Moderen kommer med Morgenmad og en ny Klædning, og mens hun hjælper ham, smaa-snakker hun om Naturen derude, om Sletten med Vinhaver, om Skorstene med opstigende, stille Røg-søjler som fra Røgelseskarret i Kirken, og da Francesco mismodig og træt efter Paaklædningen siger: „Hvor jeg føler mig svag“, skifter hun Emne og Tone og trøster ham med, at saadan er det altid efter en lang Sygdom, og hun viser ham en smuk Stok med Haandtag af Elfenben. Støttet til Stokken gaar Francesco ud i de vante Omgivelser i Butiken, gennem Byen, ned mod Sletten til alle de Steder, han har glædet sig til at se; men de Ting, som han troede skulde være ham en Fryd for bestandig, giver ham ikke mere nogen Glæde. Han faar en Følelse af alle Tings Forgængelighed, Henvisnen og Død! Den Følelse forlader ham ikke mere; men med Kræfterne kommer Ridderdrømme, Drømme om Eventyr og Bedrifter tilbage. Han vil i Kamp for Paven mod Kejseren. Og den rige Købmandssøn faar et Krigsudstyr — en Ridder værdigt. — Det blev en fattig Adels-

Den unge Frans knælende i San Damiano. Højre Side af Billedet viser, hvor forfaldent Kapellet er. I venstre Side er Billedet stærkt medtaget. — Giotto. Overkirken i Assisi.

mand, der drog af Sted i hans prægtige Klæder, og Francesco der drog af Sted i Adelsmandens fattige Klæder. Francesco naar ikke længer end til den nære By Spoleto — et Drømmesyn kalder ham hjem. X

1205 holder Francesco sit sidste overdaadige Gæstebud for Vennerne; men da den muntre Skare, som sædvanlig sent, drager syngende gennem Assisi's Gader, bliver han længere og længere tilbage, sanseløst betaget af en Forvandling i sit Indre, en overjordisk Glæde uden Ord. En af Vennerne vender tilbage med Udraabet: „Francesco, staar Du der og falder i Giftetanker“. Francesco svarer med Blikket mod den mørkeblaa Himmel med de funklende Stjerner: „Ja, jeg tænker paa at gifte mig med en Kvinde, som er skønnere, ædlere og rigere end nogen, I kender“. Efter den Dag forsvandt han fra Vennernes Kreds, kun een — navnløs og ukendt — fulgte ham.

Bøn i Ensomhed og Arbejde blev de Midler, som førte Francesco til Klarhed over Guds Mening med ham. En Bjerghule noget borte fra Assisi blev hans Tilflugtssted.

Faderen har nok været borte, mens Forandringen skete; Moderen, der elskede Francesco højere end sine andre Børn, lod ham raade, og Francesco levede hjemme hos hende. De fattige var traadt i Vennernes Sted.

En Dag, Moderen og Francesco satte sig til Bords, havde han lagt en Mængde Brød frem, og paa hendes forundrede Spørgsmaal svarede han: „Det er alt sammen til de fattige!“ Fra nu af føler Francesco selv en Trang til at være fattig, og han gør en Pilgrimsrejse til Rom, hvor han kaster en stor Haandfuld Penge gennem et Gittervindue ned i Apostelen Peter's Grav. Der blev ellers kun kastet Smaapenge ned, saa Folk ser forundret til. Her bytter han sine Klæder

med en Tigger, og for første Gang i sit Liv beder han om Almisse — paa Fransk, det Sprog han havde sunget sine glade Sange i, det Sprog, som for ham var Poesiens Sprog og Religionens Sprog, og som han altid brugte i glade og højtidsfyldte Stunder. Bag efter spiste han sit første Maaltid med Tiggere. Men siden finder vi ham endnu engang i sine egne Klæder ved sin Moders rige Bord derhjemme.

Francesco havde med særlig Afsky altid gaaet langt udenom de Spedalske; de boede for sig selv i Huse, der i Danmark kaldtes Sct. Jørgensgaarde — var nærmest som levende begravet; nu vilde han overvinde sig selv ved at tage sig af dem. Der fortælles, at han en Dag, da han til Hest færdedes ude paa Sletten, traf en af disse ulykkelige og i Følge en pludselig Indskydelse steg af Hesten, bøjede sig ned og kyssede ham. Efter den Tid traf man ham hypigt i deres Hospital.

Det Arbejde, som især laa Francesco paa Sinde, var at opbygge faldefærdige Kapeller. Et saadant laa lidt neden for Byen: San Damiano. Da Francesco ikke har Penge nok, tager han fra Butiken derhjemme flere Ruller Klæde, læsser dem paa en Hest og drager til Nabobyen og sælger alt, Hest og det hele og bringer Pengene til den gamle Præst ved Kapellet. Præsten vil ikke modtage Pengene, men Francesco taar Lov at bo ved Kapellet. Bernardone, der sikkert igen har været borte, indfinder sig imidlertid hos Præsten, som atter giver ham Pengene; men Francesco faar han ikke i Tale.

En Tid efter staar Bernardone i sin Butik og hører voldsom Støj fra Gaden, og Svenden melder, at det er en gal Mand, som Drengene er efter. Bernardone ser fra Døren, at det er Francesco, hans Søn, som han har ventet sig saa meget af, der staar derude, bleg,

snavset og blødende efter Stenkast. Rasende styrter han ud og modtages med Raabet: „Se, Bernardone, her bringer vi dig din smukke Søn, din stolte Riddersmand, nu kommer han hjem fra Krigen og har vundet Prinsessen og det halve Kongerige“. Barnardone sparker og slaar blandt Flokken, der flygter til alle Sider, fanger sin Søn, slænger ham i et mørkt Kælderrum og slaar Døren i Laas. Vand og Brød fik han, for Bernardone mente at kunne faa Bugt med sin Søn paa den Maade; han vidste, hvor lækkermundet hans Søn var fra gamle Dage; men Francesco var paa Vej mod de Tider, da han strøede Aske paa Maden, naar den smagte ham alt for godt. Saa da Faderen rejste bort igen, og Moderen aabnede Fængslet, fandt hun ham lige ukuet; ja glad og frejdig vendte han tilbage til San Damiano.

Da Bernardone kom hjem igen, stævnede han sin Søn for Retten, men Francesco mødte ikke. Saa henvendte Bernardone sig til Biskoppen, der fik fastsat et Møde mellem Fader og Søn. Mange strømmer til for at overvære Processen. Francesco sidder i Skarlagensdragt ved Biskoppens Side; pludselig rejser han sig, og med straalende Øjne vendt mod Biskoppen siger han: „Herre, ikke blot de Penge, jeg har af hans, vil jeg give ham, men ogsaa Klæderne“. Og inden nogen kunde tænke sig, hvad han havde for, forsvandt han bag Retssalen og kom et Øjeblik efter tilbage, nøgen, med sine Klæder paa Armen, og med en Stemme, der skjalv af Sindsbevægelse, sagde han: „Hør alle, hvad jeg har at sige. Hidindtil har jeg kaldet Bernardone Fader; nu giver jeg ham hans Penge tilbage og alle Klæder, jeg har fra ham, saa at jeg fra nu af ikke mere skal sige: Fader Pietro di Bernardone, men Vor Fader, Du som er i Himlene!“ Med et Ansigt som Sten tog Bernardone Pengene og

Frans' Møde med Faderen i Biskoppens Palads. Forrest til venstre Faderen med Frans' Klæder over venstre Arm. En Ven af ham holder hans højre Arm tilbage, for at Faderen ikke skal forgribe sig paa Sønnen, der staar lige overfor ham, nøgen, kun dækket af en Kappeflig, som Biskoppen bag ved beskyttende lægger om ham. — Giotto. Overkirken i Assisi.

Klæderne og gik, hvid af Harme, uden at sige et Ord. Biskoppen stod med Taarer i Øjnene og svøbte en Flig af sin Bispekaabe om Francesco. Det Øjeblik har Giotto grebet og malet, først paa Væggen i San Francesco og siden i Sante Croce, Franciscanernes store minderige Kirke i Florens.

Francesco forlod Bispegaarden, iført en gammel Kappe, som havde tilhørt Gartneren; han tegnede med lidt Kalk et Kors paa Ryggen af dette fattige Klædningsstykke.

Saa vandrer Francesco første Gang ud i Verden som en „fremmed og Pilgrim“, ikke nedad mod Sletten som før, men opad mod Bjergene, ene og fattig! saadan som han og de smaa Brødre ofte senere vandrede ud til Ensomheden og videre til Arbejde og Prædiken blandt Menneskene. Paa sin første Vandring faldt han blandt Røvere, som smed ham ned i en Kløft og lod ham ligge. Der var fuldt af Sne, men efter at have arbejdet sig op, gik han syngende videre, glad over at være fundet værdig til Lidelse.

Snart er han atter i Assisi. Under en Morgengudstjeneste i 'et andet lille Kapel, Portiuncula (den lille Jordlod), ogsaa kaldet Santa Maria degli Angeli (St. Maria af Englene), hører han Jesu Ord til Disciple: „I skulle ikke have Guld, ej heller Sølv, ej heller Kobber i Eders Bælte, ej heller Taske til at rejse med, ej heller to Kjortler, ej heller Sko, ej heller Stav, thi en Arbejder er sin Løn værd“, o.s.v. Det er blevet kaldt Fattigdommens Evangelium, og med det gik Francesco og hans Disciple ud i Verden. Ikke at Francesco forlangte, at alle skulde følge det efter, det var for ham og hans Disciple. De skulde arbejde for Mad og det strengt nødvendige, de maatte ikke modtage mere end til een Dag og aldrig modtage Penge for sig selv. „Tigget Brød er Englenes Brød“, siger Francesco.

En Flok Disciple samledes om ham; en Hytte af Træ, Løv og Ler ved Portiuncula blev bygget, og der søgte de til efter hver Rejse. Vi kender Navnene paa de første Disciple: Broder Leone, som, navnlig til sidst, stadig fulgte Francesco, og af ham blev kaldt „det lille Guds Lam”, Broder Rufino, Broder Enebær og mange andre.

Francesco var utrættelig i at støtte og opmuntre Brødrene. En af dem vaagner en Nat med Raabet: „Jeg dør“, og da Francesco faar at vide, at det er af Sult og Spegelse, han er syg, staar han op, dækker Bord og spiser med den syge Broder. En anden Gang, da han tror, at Druer vil gøre en syg Broder godt paa fastende Hjerte, sætter han sig ind i en Vigne og spiser Druer med ham, for at han ikke skal skamme sig over at spise alene. Eller en Juledag, da en Broder ikke vil spise Kød, fordi det er Fredag, Fastedag, siger Francesco: „Naar det er Jul, er det ikke Fredag!“ og han vil, at enhver, der har Dyr paa Stald, skal give dobbelt Foder i Krybben, og der skal kastes Korn til Fuglene, og „især til vore Søstre Lærkerne“, og de rige skal om Julen bespise alle fattige.

Francesco elsker alt det skabte. Han taaler ikke at se et Lam føres til Slagtebænken; han overtaler Folk, han møder, til at købe dem fri; tit gik et tamt Lam rundt med ham overalt. Engang i Rom havde han saadan et Lam, som han ved sin Afrejse gav til en from Kvinde, „Broder Jacoba“, og det Lam fulgte hende overalt, ogsaa til Messen om Morgenens, ja det vækkede hende, hvis det fandt, hun sov for længe. Af dets Uld vævede hun en Kappe, og i denne Kappe sov Francesco ind for sidste Gang.

Legenden fortæller om hans Magt over Dyrene. Engang han skulde tale i en By efter først at have prædiket for Fuglene, fløj Svalerne i store Flokke

Pave Innozens III (Pave fra 1198—1216) stadfæster Ordensreglerne, som Frans modtager knælende. — Giotto. Overkirken i Assisi.

Frans velsigner Spurvene, ogsaa kaldet Frans' Fugleprædiken. — Giotto. Overkirken i Assisi.

kvidrende omkring ham; da han en Tid taalmodigt havde ventet paa, at Svalerne skulde tie stille, skønt Støjen tiltog, sagde han blidt til dem: „Mine Søstre Svaler, nu synes jeg, det kunde være paa Tide, at *jeg* kom til at tale, nu har I sagt nok! Hør derfor Guds Ord, og forhold Jer stille, mens jeg prædiker”. Og straks tav alle Svalerne og vedblev at tie, saa længe Francesco prædikede. Giotto's Billede af Francesco og Fuglene i Kirken San Francesco hører i sin store Barnlighed til et af de Billeder, man sent glemmer. Men ogsaa den døde Natur kalder Francesco Broder og Søster. Da han i sine sidste Aar var næsten blind af Sygdom eller af Graad — Francesco's Graad var Smil mellem Taarer — og man mente, at glødende Jern i Tindingerne kunde virke til Helbredelse, bad han Broder Ild om ikke at bringe ham altfor stor Smerte og fandt sig derpaa med Taalmodighed i den haarde Behandling.

Da Bevægelsen havde vokset sig stærk, og Brødrenes Tal var stort, og deres Magt over Folkene var umaadelig, vilde Paven oprette en Munkeorden med Privilegier for dem som for andre Ordener. Francesco vilde ingen Klostre og ingen Rettigheder have, og han svarede Paven: „Jeg stoler paa Kristus. Han har lovet os det evige Liv og vil heller ikke nægte os saa ringe en Ting, som det, vi behøver her paa Jorden til Livets Ophold“.

Her led Francesco sit store Nederlag. Der var Brødre nok, der vilde eje Magt, og der rejste sig rundt i alle Lande store Franciscaner eller Graabrødre Kirker og Klostre til Sorg for den fattige Broder fra Assisi og hans første lille Broderflok. Francesco sagde til sine Disciple: „I skal regne Jer for Smaafolk“. Da han første Gang hørte, at nogle Brødre i Bologna havde modtaget et Hus i Gave, rejste han straks der-

hen, forstødte den Broder, der havde modtaget Gaven, og vilde aldrig forlige sig med ham mere.

Een Gave modtog Francesco dog: den nøgne Bjergtop, Laverna, hvortil Legenden om Francesco's Stigmatisation knytter sig. Allerede tidlig havde et Par af Brødrene indrettet sig deroppe, nu drog Francesco selv dertil med et Par af sine Disciple, deriblandt Leone. Francesco levede i en lille Hytte borte fra de andre, og Leone bragte ham daglig Brød og Vand. Udenfor sin Hytte under et Bøgetræ ser han nu tidligt om Morgenen d. 14. September 1224 et Syn: en Engel med seks straalende Vinger, to over Hovedet, to ned over Legemet og to i Flyvestilling, bærende den Korsfæstede. Francesco blev opfyldt af Frygt og Glæde paa een Gang, og fra den Time af bar han Mærker af Kristi Nagler paa sit Legeme. Da det rygtedes, blev han tilbedt som Helgen, og Francesco følte sig frigjort for al Sorg. Paa Rejsen til Laverna er der en Bonde, der siger til ham: „Er Du den Broder Frans, der tales saa meget om, saa sørg for, at Du ogsaa virkelig er saa god, som det bliver sagt om Dig; thi der er mange, som sætter Lid til Dig”. Francesco kastede sig ned og kyssede Bondens Fødder til Tak for hans Paamindelse.

Francesco vidste, da han drog fra Laverna, at han aldrig skulde se det mere, og han tager Afsked med Vennerne, det hellige Bjerg og Fuglene og drager med Broder Leone tilbage til Portiuncula.

Endnu engang drager han ud paa Rejse, og der fortælles om mange Undergerninger, han gør. Det er ogsaa paa denne Rejse, at han overtales til at søge Lægehjælp og bliver brændt med glødende Jern efter først at have talt milde Ord til Broder Ild for bagefter at sige, at han ingen Smerter har følt. Det er ogsaa i denne hans sidste Tid, han digter *Solsangen*,

hvori han priser Broder Sol, Søster Maane, Luft og Vand og Ild, Ilden der var ham saa hellig, at han aldrig nænnede at puste et Lys eller en Lampe ud.

Francesco havde Angst for, at han ikke skulde naa hjem fra denne Rejse; men under stærk Bevogtning (Folkene i Assisi var bange for, at Nabobyen Perugia skulde tage deres Helgen fra dem) naaede han en Aftenstund Bispegaarden i Assisi. Bispen, den samme som i Francesco's Ungdom havde beskyttet ham imod Faderen, laa i Strid med Stadens fornemste verdslige Embedsmand. Francesco's sidste Gerning i Assisi var at forlige dem. Han havde føjet et Vers til Solsangen om „de salige, der holder Fred til det sidste“, og da de smaa Brødre sang den, staaende paa det Sted, hvor Francesco havde sagt sig løs fra sin Fader, rørted de stridende og sluttede Fred.

Det sidste Vers af Solsangen er om „Søster Død“. Det skrev Francesco den Dag, han af Lægen fik at vide, at han snart skulde dø.

Saa skrev han sine Afskedsord til alle Brødrene og til dem, der til sene Tider skulde slutte sig til de smaa Brødre, og han mindede dem om Arbejde, Lydighed og Fattigdom og gav dem sin Velsignelse, Velsignelse fra Gud ved „Broder Francesco, Eders lille Tjener“.

Sine sidste Dage levede han i en Hytte faa Skridt fra Portiuncula, og det er fra Baaren, han med Ansigtet mod Assisi paa denne sidste lille Rejse lyser sin Velsignelse over sin Fødeby. Her kom „Broder Jacoba“ til ham fra Rom for at sige ham det sidste Farvel, og her modtog Francesco den sidste Almisse, Kappen, som hun havde vævet til ham. Men nøgen laa han paa den nøgne Jord, da han modtog den. Saaledes var han tro mod „Fru Fattigdom“ lige til det sidste og kunde dø uden at eje mere paa denne Jord, end han havde ejet, da han kom hertil.

Til sidst bad han om at faa Lov til at høre Skærtorsdagevangeliet, hvor Jesus tvætter Disciplenes Fødder. Mens Francesco sagte sang den 142nde af Davids Salmer, „var det blevet ganske mørkt i den lille Celle. Og da hans Stemme tav, blev der dødsstille, en Stil-

Frans paa Dødslejet. Han tager Afsked med sine „smaa Brødre“, som samles om hans Leje. Blandt de knælende en Mand i Purpur og Hermelin, som vil overbevise sig om Stigmatisationens Virkelighed. For Hoved- og Fodende staar Præsterne. Den bagste Skikkelse til højre er muligvis „Broder Jacoba“. Giotto. Findes i Kirken Santa Croce (Det hellige Kors) i Florens.

hed, som denne Stemme aldrig mere skulde bryde. Frans af Assisi's Læber havde lukket sig for stedse, syngende var han gaaet ind i Evigheden. Men som en sidste Hilsen til den bortgangne Guds Sanger lød der i det samme over og rundt om Huset en stærk og pludselig Kvidren, det var Francesco's gode Venner — Lærkerne, der bragte ham det sidste Farvel“.

Virkelighed og Legende er for os smeltet sammen til et klart og skønt Billede af den lille Fattige med det glade, rene Sind, der gaar syngende gennem Verden, besjælet af en Slægtskabsfølelse med Alskabningen og med en Naturfølelse, der bunder dybt i hans følsomme og religiøse Sind.

Om ham er med Sandhed sagt: Han bragte Himlen ned paa Jorden, og Menneskene op til Gud!

Den anden Tiggermunkeorden er stiftet af Spanien Dominicus, og det var Franciskanernes Eksempel, der blev afgørende for ham. Tiggermunkene kunde, da deres vigtigste Gerning var Prædiken paa Modersmaalet saavel i andre Lande som i deres eget, ikke dyrke det stille Klosterliv paa samme Maade som de andre Munke. De slog sig mest ned i Byerne, tog sig af Syge- og Fattigpleje, var til Hjælp og Trøst alle Vegne og vandt en ualmindelig Folkeyndest. Ogsaa lærde Studier og Undervisning lagde de sig efter. Rundt om i Byerne i hele den kristne Verden rejste sig deres Kloster- og Kirkebygninger. Der havde staaet Strid om Frans' Krav om Fattigdomsløftet; men Kirkens Ledere var gaaet imod Kravet.

1222 — 4 Aar før Frans' Død 1226 — drog Franciskanerne ind i Danmark „paa deres nøgne Fødder“ og blev „modtagne af Kong Valdemar og hele Klerus (Præsteskabet) og Folk med Velvilje og Kærlighed“. Faa Aar efter var Franciskanernes graa og Dominikanernes sorte Kutter kendt i hver Vraa i Danmark.

Med den lutherske Reformation forsvandt næsten ethvert Spor af „de smaa Brødre“ her fra Danmark, Tiggermunkene fordreves, og Klostrene ødelagdes. Kun enkelte Navne omkring i Købstæderne minder endnu om dem. I København f. Eks. bevares Navnet Graabrødretorv.

Fra en Skolelæsestues Emnekatolog.

Ved Kommunalærer, cand. theol. *Chr. Krog Clausen.*

FRANS AF ASSISI

- Holger Biering: Billeder af Kirkens Historie II (Middelalderen). S. 64—78.
- Rigmor Claudi-Hansen: Klostre og Munke („Faglig Læsning“ Nr. 52).
- Fortællinger af Kirkens Historie i Oldtid og Middelalder (Bay & Moltkes Skoler). S. 42—44.
- Ludvig N. Hedelund: Den danske Kirkes Historie I („Holger Danske“ September 1912). S. 14—15 (Tiggermunkene).
- G. Jørgensen: Den danske Kirkes Historie for Hjem og Skole.
- Fra Bispernes og Munkenes Tid.
- Den kristne Kirkes Historie for Hjem og Skole.
- Nordahl Rolfsen: Mindre Verdenshistorie ved Ingvor Bondesen. S. 73—76.
- Verdenshistorie for Mellemkolen I ved Holger Rützebeck. S. 183—187.
- J. Steen: Frans af Assisi.
- A. E. Thomsen: Kirkehistorie. S. 32.

Større Værker.

- Gustav Bang: Illustreret Kulturhistorie. Bd. 1. S. 252—259 (Tiggermunkene).
- A. Fabricius: Illustreret Danmarkshistorie for Folket. Bd. 1. S. 310 flg. (Franciskanerne).
- Illustr. Kirkehistorie for Folket. 1896. S. 129—134. S. 138.
- „Frem“ A. Første Bind. 1925. S. 67—69.
- C. — 1927. S. 117. 695.
- C. Andet Bind. 1927. S. 132.
- Johan Ottosen: Vor Historie. Bd. 1. S. 355 flg. (Tiggermunkene).
- Verdenshistorien i Skildringer og Livsbilleder. Bd. 1. S. 644—657.

Opgaver til „Faglig Læsning“.

Efter Opfordring fra mange Sider har vi udarbejdet en Række Opgaver til „Faglig Læsning“. Opgaverne bestaar af Alfabetiseringsøvelser, Bogopgaver, Disponeringsøvelser, Stilopgaver samt Opgaver til mundtlig Fremstilling.

Opgaverne, der alle er gennemprøvede, trykkes paa Kort — 1 à 2 Kort til hvert Hæfte — saa de dels kan anvendes i Skolelæsestuer, dels kan vedlægges Skolebiblioteksforeningernes Udsendelse af Bogpakker.

Sammen med Decemhernummeret vil vore faste Parti-Abonnenter uden Vederlag modtage et Sæt Opgaver til de udkomne Aargange for hver 10 Hæfter, de abonnerer paa. Iøvrigt er Bogladeprisen for Opgaverne Kr. 1.00 pr. Aargang, 20 Øre for Opgaverne til et enkelt Hæfte. Opgaverne til Aargang 1933 vil dog først blive tilsendt sammen med Januarhæftet.

Fra Nytaar 1934 udsendes Opgaverne samtidig med Hæfterne. Parti-Abonnenterne vil vedblivende modtage et Opgavekort for hver 10 Eksemplarer, der abonneres paa.

Opgavesæt til alle 60 Hæfter (Aargang I—VI) kan indtil videre leveres for Kr. 4.00 ved Bestilling hos Forlaget.

UDGIVERNE.

Frimærke Album

Udkommet er 2 nye Frimærkealbum,
dansk Arbejde, med flere Hundrede
Afbildninger.

Collector Nr. I i smuk Kartonnage
Kr. 1.50

Collector Nr. II i smukt Papbind med
Lærredsryg Kr. 2,50

Faas i alle Boglader.

FAGLIG LÆSNING

I Aarene 1928—1938 er udkommet:

1. *I. Lieberkind*: Vandkalven (udsolgt).
2. *P. Lauritzen-Bredbro*: Det genvundne Land.
3. *Kristjan Kjær*: Aser og Jætter.
4. *J. J. Jørgensen*: Verdenshandelens Veje (udsolgt).
5. *Sofus Franck*: Sukkerroen.
6. *Kaalund-Jørgensen*: Dancbrog (udsolgt).
7. *Hakon Jørgensen*: Fra Svampenes Verden.
8. *Asger Dillevsen*: Fugletræk. (udsolgt).
9. *Emil Nielsen*: Korsedderkoppen.
10. *K. Frigast Hansen*: Santalistan og Santalerne.
11. *Th. Mathiassen*: Et Besøg hos Canadas Eskimoer.
12. *R. Claudi-Hansen*: Istidsfolk og Istidskunst.
13. *Vilhelm Rasmussen*: Nilen.
14. *Laurits Nielsen*: Honningbienen som Husdyr.
15. *Kaalund-Jørgensen*: Pompeji og dens Skæbne.
16. *Tage Nissen*: Pampas.
17. *Hakon Jørgensen*: Naturfredning.
18. *Axel V. Nielsen*: Ildkugler og Stjernesud.
19. *H. Bahne Jensen*: Fem danske Grønlandsfarere.
20. *S. Degerbøl*: Arbejderbevægelsen.
21. *Ingeborg Spager*: Lapmarkens Æventyr.
22. *Mis Degerbøl*: Dansk Malerkunst.
23. *J. C. Willesen*: Folkenes Forbund. (udsolgt).
24. *I. Lieberkind*: Skoleakvarier.
25. *C. A. Rasmussen*: Viben.
26. *V. S. Lauritsen*: Det danske Hedeselskab.
27. *Sophie Petersen*: Færøerne.
28. *H. Blegvad*: Hvad en Dykker ser paa Havets Bund.
29. *Jørgen Banke*: Topgaarden.
30. *S. Fr. Nørlyng*: Danske Sagn.
31. *E. B. Hoffmeyer og E. Nielsen*: Galthvæpse.
32. *Ernst Müller*: Snyltedyret hos Mennesket.
33. *R. Claudi-Hansen*: Fra Arkæologiens Arbejdsmark.
34. *Fred. Vedsø*: Da England blev Verdens Værksted.
35. *Ingeborg Spager*: Gotland.
36. *Christian Østrup*: Rom.
37. *Hakon Jørgensen*: Frøspredning.
38. *Sophie Petersen*: Island.
39. *S. Degerbøl*: Andelsbevægelsen.
40. *Alfred Mortensen*: Til Toppen af Mont Blanc.
41. *Jacob Løber*: Slotsholmen.
42. *Th. Roust*: H. P. Hanssen.
42. *Joh. Grønberg*: Fra Adelsvælde til Enevælde.
44. *Hans Kyrre*: Guldhornene.
45. *Knud Barfod*: Gøgen.
46. *N. M. Ludvigsen*: Med Fiskere paa Aalefangst.
47. *Jens Jensen*: Vand.
48. *O. Filskov*: Skibe.
49. *J. Banke*: Husmandsbevægelsen.
50. *Rud. Grytler*: Af Musikkens Historie.
51. *H. Kyrre*: Bakkehuset.
52. *Rigmor Claudi-Hansen*: Kloster og Munke.
53. *Johs. Tholle*: Havedyrkning.
54. *Sophie Petersen*: Østgrønland.
55. *H. Jørgensen*: Blomsternes Bestøvning.
56. *Thormod Kirstein*: Fra Haandværk til Industri i Danmark.
57. *Ingeborg Spager*: Dalerne.
58. *Betty Lund*: Røde Kors.

FAGLIG LÆSNING

koster pr. Aargang à 10 Hæfter 7 Kr. — For Skoler, Biblioteker o. lign. som aftager mindst 15 Eksemplarer, er Prisen 5 Kr. aarlig. Af Aargangene 1928, 1929, 1930, 1931 og 1932, hvoraf flere af Numrene er udsolgt, vil der kunne leveres enkelte Numre (Hæfte 1—50) til 50 Øre pr. Eksemplar, dog kun naar der aftages mindst 15 Eksemplarer af hvert af de ønskede Numre. Endvidere er der fastsat en Partipris af 60,00 for 100 Ekspl. sorteret blandt alle udkomne Hæfter efter eget Valg.